
Biti roditelj predškolskog djeteta: kvalitativna analiza iskustva roditelja¹

Rozana Petani²

Ivana Macuka³

Sažetak

Biti roditelj djeteta u periodu ranog i predškolskog razvoja odgovorna je i zahtjevna zadaća. Najvažniji čimbenik odgoja, u toj fazi razvoja pojedinca je obitelj. Zbog svoje dobi, dijete je vrlo podložno odgojnim utjecajima, a osjećaj sigurnosti koji mu obitelj treba pružiti od izuzetne je važnosti. Djetetovo napredovanje moguće je jedino u uvjetima koji mu omogućuju stjecanje znanja, vještina i navika u sigurnom okruženju koje se kreira u obitelji. Također, djetetovo mentalno i tjelesno zdravlje ovisi o njegovoj emocionalnoj povezanosti s roditeljima. S druge strane, roditelji će biti više ili manje uspješni u ostvarivanju svoje roditeljske uloge s obzirom na to kakva je njihova potreba, želja i motivacija u podršci djeteta i njegovoj pripremi za život. U tom procesu roditelji se oslanjaju na svoje osjećaje, intuiciju i povezanost s djetetom. U periodu ranog i predškolskog razvoja djetetu je potrebna strukturirana i istovremeno poticajna okolina, s mogućnošću stjecanja različitih iskustava uz objašnjenja koja su primjerena dobi djeteta. Uspješno obavljanje odgojne funkcije obitelji moguće je samo u povoljnom obiteljskom ozračju koje je ponekad važnije od pojedinih roditeljskih postupaka i odgojnih metoda. Zbog toga uspješan roditelj treba stalno učiti, provjeravati svoje postupke i težiti poboljšanju svojih roditeljskih vještina. U tu svrhu provedeno je istraživanje s ciljem razumijevanja izazova suvremenog roditeljstva tijekom odrastanja djece. U radu će se prikazati rezultati kvalitativnog istraživanja s ciljem detektiranja osobnih iskustava i izazova roditelja djece rane i predškolske dobi. Za prikupljanje podataka primijenila se metoda fokus grupa, a kvalitativno istraživanje provelo se u različitim regijama Hrvatske: Zadru, Biogradu na Moru i Varaždinu. U istraživanju su sudjelovala ukupno 34 roditelja predškolske djece (31 majka i 3 očeva) u pet fokus grupa.

Ključne riječi: odgoj, obitelj, suvremeno roditeljstvo, rana i predškolska dob, fokus grupe

¹ Rad je nastao u sklopu institucionalnog znanstvenog projekta Sveučilišta u Zadru: „Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi“. Projekt je financiran od strane Sveučilišta u Zadru (IP.01.2021.10).

² **Rozana Petani**, redovita profesorica na Odjelu za pedagogiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

³ **Ivana Macuka**, izvanredna profesorica na Odjelu za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

1. Uvod

Kada se jednom odluči za ulogu roditelja, svaki pojedinac preuzima na sebe odgovornost za cijeli život. Odnosno roditeljska uloga je uloga koja traje cijeli život, kao što autor Bornstein (2019) navodi “jednom roditelj, zauvijek roditelj”. U toj ulozi roditelj može biti više ili manje uključen ili neuključen, uspješan ili neuspješan, brižan ili nemaran, topao ili hladan, ali od te uloge više se ne može odustati. Pravilan razvoj djece ovisi upravo o roditeljskoj uspješnosti u odgoju djece. Posebno je važna emocionalna povezanost djece i roditelja, stoga odgojni utjecaji ostavljaju značajne tragove. Suvremene društvene promjene, kao i promjene poimanja roditeljstva posljednjih godina, značajno su utjecale i promijenile stavove o odgoju i iskustva roditelja (Nelson, 2010; Faircloth, 2014). Od suvremenog se roditelja očekuje puno, očekuje se da dobro poznaje svaki aspekt razvoja svoga djeteta, da je u stanju odabrati najbolje za svoje dijete i da primjenjuje odgovarajuće pozitivne odgojne postupke. U skladu s tim ističe se holistički pristup u proučavanju dječjeg razvoja prema kojem razvoj djeteta uključuje tjelesnu, spoznajnu, emocionalnu i socijalnu dimenziju koje su međusobno povezane. Sve dimenzije utječu jedna na drugu i razvijaju se usporedno, pri tome svaka razvojna intervencija utječe na cjelokupni razvoj djeteta. Iako se razvoj i učenje pojavljuju u prepoznatljivim fazama unutar kojih postoje velike individualne razlike u brzini razvoja i stilu učenja djeteta, razvoj i učenje su rezultat djetetove interakcije s osobama i predmetima iz okoline (Starc i sur., 2004). Interakcija s roditeljima od presudne je važnosti za uspješnu prilagodbu djeteta tijekom odrastanja.

Roditeljsko ponašanje se često definira i proučava kroz tipološki (stilovi roditeljstva) ili dimenzionalni pristup (dimenzije roditeljstva). Dimenzionalni pristup se češće razmatra u vezi s razvojnih ishodima djeteta u istraživanjima roditeljstva. Takav pristup se najčešće opisuje trima bipolarnim dimenzijama – emocionalnom toplinom/hladnoćom prema djetetu, čvrstom/slabom bihevioralnom kontrolom djetetova ponašanja i psihološkom kontrolom/autonomijom (Darling i Steinberg, 1993; Holden, 2010). Dimenzija emocionalnosti obuhvaća emocije koje roditelj pokazuje i doživljava u odnosu s djetetom, dok se kontrola odnosi na postupke koje roditelj poduzima kako bi promijenio djetetovo ponašanje i utjecao na njega. Pri razmatranju kontrole potrebno je razlučiti dvije vrste kontrole i to: psihološku i bihevioralnu (Barber i sur., 1994; Cummings i sur., 2002). Dok je bihevioralna kontrola poželjna jer uključuje postavljanje pravila ponašanja kako bi se reguliralo djetetovo ponašanje, psihološka kontrola je nepoželjni oblik kontrole djetetova ponašanja jer uključuje učestalo kritiziranje djeteta, stvaranje osjećaja krivnje i omalovažavanje djetetovih osjećaja (Macuka i sur., 2012). U svakodnevnoj interakciji sa svojom djecom se manifestiraju ove dimenzije roditeljstva koje utječu na djetetov razvoj. Pokazalo se da snažna

disciplina roditelja (koja odražava psihološku kontrolu djeteta) ima vrlo loš utjecaj na različite razvojne ishode i prilagodbu djece, na samopoštovanje djeteta (Furnham i Cheng, 2000), na razvoj agresivnosti (Kuterovac-Jagodić i Krersteš, 1997; Hart i sur., 1998), na razvoj anksioznosti i depresivnosti (Vulić-Prtorić, 2001) te je povezana i s lošim školskim uspjehom (Klarin, 2000) i negativnom samoeфикасноšću (Rohner i Rohner, 1984).

Nadalje, potrebno je istaknuti kako se roditeljstvo mijenja tijekom odrastanja djeteta te zahtijeva odgovarajuće prilagodbe roditelja, uz niz čimbenika koji utječu na roditeljstvo i promjene koje se događaju. Belsky (1984) je čimbenike utjecaja na roditeljstvo grupirao u tri skupine: roditeljsko ontogenetsko porijeklo i osobni psihološki razvoj, djetetove individualne karakteristike te kontekstualni izvori stresa i podrške. Razmatrajući čimbenike utjecaja pojedinačno navodi se sljedeće: biološko određenje roditelja čine karakteristike spola roditelja (Russell i Russell, 1987; Kim i sur. 1999) i dobi roditelja (Reis, 1988; Schaffer, 2000), karakteristike ličnosti roditelja (Bornstein, 1995; Belsky, 1990; Schaffer, 2000; Ginsburg i sur., 2006); razvojna povijest svakog roditelja, odnosno iskustva koja su roditelji imali u svom ranom razvoju i djetinjstvu (Ajduković, 2001; Pećnik, 2003). Osim karakteristika roditelja i njihovih životnih iskustava, na roditeljstvo utječu i financijski i socijalni stresovi koji zahtijevaju posebnu prilagodbu roditelja i ulaganje energije (Hofferth i Sandberg, 2001; Obradović i Čudina-Obradović, 2002). S obzirom da je interakcija između roditelja i djece dvosmjerna, također se mogu izdvojiti i karakteristike djeteta koje utječu na roditeljstvo kao što su: spol djeteta (Keresteš, 2001; Preuschoff, 2006); dob djeteta (Bornstein, 1995); temperament i ponašanje djeteta koje čini roditeljstvo više ili manje teškim i izazovnim (Belsky, 1984; Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Osim toga tu su i okolinski čimbenici koji obuhvaćaju socijalnu situaciju, socio-ekonomski status (Schaffer, 2000; Luthar, 2003) i kulturu (Ho i sur., 2008), a koji imaju, također značajan utjecaj na uspješno roditeljstvo danas. Naime, danas se primjećuje kako roditelji drugačije doživljavaju roditeljstvo i roditeljsku ulogu te su i više zabrinuti oko uspjeha u svojoj roditeljskoj ulozi (Nelson, 2010). Ujedno su se i očekivanja o djetetovim razvojnim postignućima i uspjesima također povećala (Eibach i Mock, 2011).

Dobro roditeljstvo često se naziva i „konstruktivnim roditeljstvom“ (Chen i Kaplan, 2001) jer je prilagođeno djetetovoj dobi, odnosno stupnju razvoja te djetetovim potrebama u različitim razvojnim razdobljima. Tako je u prve dvije godine djetetova života dobro roditeljstvo orijentirano na zdrav socioemocionalni razvoj djeteta te razvoj djetetove kognicije i motivacije kroz roditeljevu osjetljivost na djetetove potrebe, prihvaćanje i pristupačnost, brigu o djetetovoj sigurnosti te organizaciju okoline koja je poticajna za učenje (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). U predškolskom razdoblju dobro roditeljstvo je primarno usmjereno ka razvoju djetetovih socijalnih vještina, poticanju djetetove inicijative,

nezavisnosti i snalažljivosti u okolini te motivacije za postizanjem rezultata (Obradović i Čudina-Obradović, 2003), što će omogućiti roditeljevo postavljanje jasnih granica djetetovu ponašanju u okviru toplog i podržavajućeg roditeljskog okruženja.

Roditelji trebaju postupati u najboljem interesu djeteta te voditi računa o tome da djeca s vremenom postanu samostalna i neovisna o roditeljima ili drugim odraslima (Maleš, 2011). Također, u procesu odgoja vlastitog djeteta roditelji koriste različite izvore podrške i savjeta kako bi zadovoljili visoke i zahtjevne ciljeve danas u roditeljstvu. Psiholozi, pedagozi i ostali stručnjaci u području roditeljstva mogu pružiti roditeljima podršku u odgoju njihove djece pružanjem savjeta o poželjnim odgojnim postupcima i educiranjem kako bi proces odgajanja i odrastanja djeteta bio što uspješniji. Holden (2010) ističe kako postizanje kvalitetnog, optimalnog stila roditeljstva zahtijeva specifične prilagodbe roditelja, a u slučajevima neuravnoteženih očekivanja mogu se dogoditi teškoće u odnosu s djecom.

S obzirom da se danas roditelji suočavaju s novim izazovima i pritiscima u roditeljstvu, u ovom radu će se prikazati rezultati istraživanja koje je imalo za cilj istražiti subjektivna iskustva i izazove roditelja djece predškolske dobi. Kvalitativnim istraživanjem se kroz nekoliko istraživačkih pitanja nastojala istražiti njihova osobna percepcija dobrog roditelja danas, kao i percipirani izvori brige u roditeljstvu. Također su se nastojali razumjeti uobičajeni odgojni postupci koje današnji roditelji prakticiraju te izvore podrške u roditeljstvu koje najčešće koriste. Kvalitativnom metodom fokus grupa se nastojalo potaknuti roditelje na razgovor o osobnim iskustvima koja imaju s djecom u periodu predškolske dobi.

2. Metodologija istraživanja

U ovom istraživanju korištena je kvalitativna metoda te su provedene fokus grupe u kojima su sudjelovali roditelji predškolske djece. Pri odabiru sudionika istraživanja vodilo se računa o dobrovoljnosti i anonimnosti, a uvjet je bio da svi roditelji, u pojedinoj fokus grupi, imaju barem jedno dijete predškolske dobi. Roditelji su o provedbi fokus grupa bili informirani putem maila ili usmenom predajom preko stručnih suradnika u predškolskim ustanovama.

Sudionici fokus grupa u ovom istraživanju su bili roditelji iz Zadra, Biograda na Moru i Varaždina, te je ukupno 34 roditelja predškolske djece (31 majka i 3 očeva) sudjelovalo u pet fokus grupa. Fokus-grupe s roditeljima organizirane su i provedene u prostorijama gradskih knjižnica i sveučilišnim predavaonicama tijekom rujna, listopada i studenog 2021. Moderatori fokus grupa su bili psiholog i/ili pedagog – psihoterapeut s iskustvom provođenja intervjua. Pojedina fokus

grupa obuhvaćala je manji broj sudionika, od 4 do 10 članova koji su razgovarali o unaprijed određenim temama uz usmjeravanje stručne osobe – moderatora kako nalaže kvalitativan istraživački pristup (Milas, 2005). Prosječna dob roditelja koji su sudjelovali u fokus grupama je bila 36 godina ($M = 36.42$; $SD = 3.58$) uz raspon dobi od 31 do 44 godine. Diskusije u okviru fokus grupa su trajale od 65 do 83 minute. Razgovori su bili snimani, a audio zapisi odgovora su korišteni u obradi podataka

Prilikom provedbe istraživanja poštivana su etička načela zaštite privatnosti i povjerljivosti, načelo informiranog pristanka na sudjelovanje i snimanje razgovora. Diskusija se vodila po unaprijed pripremljenom nizu tema i pitanja otvorenog tipa. Istraživačka pitanja koja su bila postavljena roditeljima u ovom istraživanju podijeljena su u četiri tematske cjeline:

- **Percepcija dobrog roditeljstva** (Koje su, po vašem mišljenju, osobine dobrog roditelja?)
- **Izvori brige u roditeljskoj ulozi** (Koji su vam najveći izvori brige ili stresa u vašoj roditeljskoj ulozi?)
- **Odgajanje djeteta** (Opišite vaše uobičajene načine pružanja podrške, komuniciranja, discipliniranja djeteta te načine nadziranja djetetovog ponašanja i svakodnevnih aktivnosti. Koje emocije najčešće iskazujete djetetu? U kojim situacijama?)
- **Podrška u odgoju djeteta** (Tko vam je najveća podrška u roditeljskoj ulozi? Koje oblike podrške i educiranja koristite kako biste unaprijedili svoje roditeljske vještine i znanja?)

Ovim istraživanjem nastojali su se zahvatiti subjektivni osjećaji roditelja predškolske djece u roditeljskoj ulozi, odnosno na koji način percipiraju dobro roditeljstvo i izvore brige, stresa i podrške. Istraživanja subjektivnih osjećaja roditelja predškolske djece još uvijek su vrlo rijetka. Također, na ovaj način roditelje se htjelo potaknuti na međusobnu diskusiju o osobnim izazovima i iskustvima. Metodom fokus-grupa potiče se grupna interakcija što omogućava roditeljima da prošire svoje odgovore i na taj način iznesu neka svoja specifična iskustava.

3. Rezultati istraživanja i diskusija

Rezultati istraživanja koji će se analizirati u ovom radu dio su većeg istraživanja koje se provodilo u sklopu institucionalnog znanstveno-istraživačkog projekta Sveučilišta u Zadru pod nazivom „Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi“. Kako bi se analizirali podatci dobiveni provedbom fokus-grupa koristila

se tzv. „analiza okvira“ (engl. framework approach) koja uključuje unaprijed definirane teme (Ritchie i Spencer, 1994). Ovakva analiza podataka provodi se strukturirano te se temelji na deduktivnoj analizi, pri čemu se evidentiraju nove teme koja omogućavaju upravo pitanja otvorenog tipa (Lacey, 2007). Istraživači su najprije prikupili podatke, zatim je izrađen tematski okvir, slijedilo je kodiranje, izrada tabelarnih prikaza te interpretacija dobivenih podataka. Preciznije, na temelju audio zapisa izradili su se transkripti razgovora, koji su se analizirali te su se za svaku specifičnu temu postupkom kodiranja utvrdile odgovarajuće kategorije (podteme) koje su potkrijepljene roditeljskim iskazima. Sve podatke su neovisno analizirala dva istraživača, autora ovog rada, kako bi se umanjila pristranost istraživača. Usporedile su se nezavisne tematske analize i zajednički objedinili dobiveni rezultati.

U okviru prve tematske cjeline nastojala se utvrditi percepcija roditelja o dobrom roditeljstvu, te im je pri tome postavljeno pitanje: Koje su, po vašem mišljenju, osobine dobrog roditelja? Analizom dobivenih odgovora može se utvrditi kako se subjektivna percepcija dobrog roditeljstva može kategorizirati u nekoliko podtema: osobine dobrog roditelja; smanjenje očekivanja od samoga sebe; razumijevanje djetetovog razvoja; balans između kritika i pohvala; poštovanje djeteta i prihvaćanje u cjelini i sposobnost brzog reagiranja u pojedinim trenutcima. U Tablici 1. prikazane su navedene podteme i primjeri odgovora roditelja.

Tablica 1. Tematska cjelina – Percepcija dobrog roditeljstva

Podteme:	Primjeri odgovora
Osobine dobrog roditelja: velikodušnost, strpljivost, prilagodljivost, organiziranost, komunikativnost, dosljednost, brižnost, pažljivost, popustljivost, strogoća, odgovornost, empatičnost, emocionalna zrelost, stabilnost, osjetljivost, prisutnost	<i>Ja mislim da roditelj prije svega treba biti velikodušan, pun ljubavi. Treba biti jako strpljiv...mislim da nas to košta većinu puta jer se ishitrimo i sve bi odmah i sve bi sada. To strpljenje mislim da je presudno u puno stvari. Ako strpljivo slušaš, ako strpljivo i polako reagiraš, onda je mogućnost pogrešaka puno manja, nego što bi neka ishitrena reakcija bila. Onda su posljedice samim tim puno manje.</i> <i>Ja mislim da dobar roditelj treba biti anđeo i vrag. Treba biti brižan i pažljiv i popustljiv nekad, a s druge strane, stvarno treba biti dosljedan, nekad i strog, odgovoran, sve to sad treba naći neki balans.</i> <i>...da je brižan, da ima osjećaje prema djetetu, prema potrebama koje djetetu želi, na primjer da, ne da dopustiš sad djetetu sve, nego da saslušaj djetetu, što djetetu ustvari možda želi, a ti ne želiš pa da nađeš neki kompromis, da, potrebe djeteta da opet vidiš.</i>

Smanjenje očekivanja od samoga sebe	<i>Strpljivost definitivno broj jedan i nekako prilagodljivost. Što kažu, smanjiti si nekako očekivanja (i od sebe i od djeteta) pa da, samo sebi nametnemo stres. Ja super funkcioniram dok nešto ne moram. U onom trenutku kada nešto moram obaviti, e onda...</i> <i>Da, da slažem se. Ne zaboraviti da djeca trebaju naše vrijeme bez obzira koliko smo mi zauzeti svime i imati komunikaciju s njima u smislu da znaju da smo tu uvijek, a ne ono „sad imam posla, pusti me na miru i tako...” što je meni najčešće najteži dio.</i>
Razumijevanje djetetovog razvoja	<i>Mislim da dobar roditelj dosta ovisi o djetetu, po meni je onaj koji zna promijeniti nešto u pristupu djetetu ovisi o tome kakvo je dijete. Neće svaki pristup bit dobar za svakoga pa onaj tko bi se znao prilagodit i ponašat u skladu s potrebama djeteta, to bi po meni bio dobar roditelj bez obzira što netko savjetovao.</i> <i>Strpljenje, razumijevanje dječjeg mozga, razvoja, pojedine faze s obzirom na dob i sposobnost rješavanja problema razgovorom.</i>
Balans između kritika i pohvala	<i>...i isto manje kritike, a više usmjerenja.</i> <i>Znači, ne biti nekritičan ali, ako kritiziraš onda kritiziraj nešto sa iskrenim razlogom. Isto tako i pohvaliti ono što se treba pohvaliti.</i> <i>Htjela bi još samo nešto reći, promaklo mi je, trudim se uvijek ju pohvaliti kada napravi nešto dobro, jer ono što nije dobro se uvijek lakše primijeti i na to najburnije uglavnom reagiramo, a na nešto dobro to onako prođe nezapaženo, tako da mi smo puno skupa ja sam doma, ne radim i onda puno razgovaramo puno vremena provodimo skupa, jako puno čitamo i tako da ovaj ona to... pokušavamo isto primijetiti te stvari.</i>
Poštovanje djeteta i prihvaćanje u cjelini	<i>Meni je poštovanje dječjeg integriteta, da su one osobe, ne neki polu-ljudi.</i>
Sposobnost brzog reagiranja u pojedinim trenucima	<i>Strpljenje, sposobnost odlučivanja, brzog reagiranja u trenutku, i isto manje kritike, a više usmjerenja.</i>

Napomena: *dijelovi transkripata prikazani su doslovno na narječju kojim govori roditelj.

Rezultati su pokazali da roditelji izdvajaju čitav niz osobina za koje smatraju da su važne, kao npr.: velikodušnost, strpljivost, prilagodljivost, organiziranost, komunikativnost, dosljednost, brižnost, pažljivost, popustljivost, strogoća, odgovornost, empatičnost, emocionalna zrelost, stabilnost, osjetljivost, prisutnost.

Pri tome su svjesni da među svim tim osobinama treba naći određeni balans kako bi se ispravno postupilo i dobro procijenilo svaku pojedinu situaciju, što zahtjeva veliki stupanj zrelosti i spremnosti za obavljanje roditeljske uloge. Također, naglasili su kako očekivanja koja imaju od samih sebe, ali i od djeteta, mogu biti otežavajući čimbenik u roditeljstvu. Osim toga, kao podtema izdvojilo se razumijevanje djetetovog razvoja i pojedine faze odrastanja. Kada je roditelj upoznat s karakteristikama razvoja svake pojedine faze odrastanja, tada s tim saznanjima može uskladiti i svoja očekivanja. Roditelji koji imaju više djece uočavaju da nisu sva djeca ista te pristup prema jednom djetetu ne mora odgovarati drugom djetetu. Dobra karakteristika roditelja je, svakako umijeće balansiranja između kritika i pohvala, što se često zaboravlja te je naglasak, kako roditelji ističu, više na kritiziranju, a trebao bi biti i na usmjeravanju i nagrađivanju. Nadalje, istaknuta je važnost poštovanja i prihvaćanja djeteta u cjelini sa svim karakteristikama. Ništa manje nije važna i sposobnost brzog reagiranja u pojedinim situacijama, pogotovo kad se dijete nađe u opasnosti ili je na neki drugi način ugroženo.

Druga tematska cjelina odnosila se na percipirane izvore brige u roditeljskoj ulozi, a roditeljima je postavljeno pitanje: Koji su vam najveći izvori brige ili stresa u vašoj roditeljskoj ulozi? Kroz postupke tematske analize rezultata istaknuto je nekoliko podtema: strah roditelja hoće li se dijete razvijati u dobrom smjeru; strah roditelja hoće li dobro odgojiti dijete; briga za djetetovo zdravlje; briga za djetetovu budućnost (odrastanje – neizvjesnost, kontrola) te preispitivanje vlastitih odgojnih metoda. U Tablici 2. prikazane su identificirane glavne podteme te primjeri odgovora roditelja.

Tablica 2. Tematska cjelina – Izvori brige u roditeljskoj ulozi

Podteme:	Primjeri odgovora
Strah roditelja hoće li se dijete razvijati u dobrom smjeru	<i>Pa imam, kako će se u budućnosti i sama razvijati, jer kao što sam maloprije mislila nije sve samo u odgoju, nego nešto je i u djetetu kakvog je karaktera, kako će sama ići.</i> <i>Meni je najviše brige u životu hoće li moja dica imati empatije prema drugim ljudima. To mi je nešto što mi je broj jedan. Možda će zvučati tako glupo, ali meni je to najbitnija stvar na svitu. Zato što, svi smo postali nekako, nemam pojma. Imam osjećaj da smo postali svi okrutni jedni prema drugima, u smislu one najosnovnije pomoći, ono. A volila bi da budu empatični, u smislu ono, da znaju prepoznati jel taj neko sretan, jel tužan, jel jadan.</i>

Strah roditelja hoće li dobro odgojiti dijete	<i>Brine me hoću li dobro imati, odgojiti, onako kako ja mogu kao roditelj. Eto to me najviše brine. Sad, pod odgoj može svašta ići, što znači odgoj, ali eto?</i> <i>Pa upravo to, očeš li biti dovoljno dobar, očeš dovoljno znat pokazati, naučiti kako da postanu ljudi, kako da se ponašaju, očeš li im moći pomoći...</i>
Briga za djetetovo zdravlje	<i>Samo bolest mi je izvor stresa, a ovo sve ostalo nekako, dan po dan, ići će kako bude išlo.</i> <i>Isto, znači strah, žestoki strah od fizičkih ozljeda, znači to mi je ono najveći strah i najveći problem. Tu sam se dosta morala iskontrolirati da ne prenesem iste strahove koje sam imala s malim.</i> <i>Briga za zdravlje, da. Znači, sve super dok su zdravi, dok ne šmrcaju, kišu i ništa, ali čim to krene... Sve drugo manje bitno, znači više nije briga oko kuće i samo to.</i>
Briga za djetetovu budućnost (odrastanje – neizvjesnost, kontrola)	<i>Neke stvari bi radije ti preživio da oni ne moraju, a znaš da ne može, da će oni to morat doživiti. Svi ti izazovi koji ih čekaju, ta škola, i sve to poslije ono te stisne kad se sjetiš što sve moraju proživiti.</i> <i>Više me to brine jednog dana kad krene u školu, ako to ne bude sve došlo na svoje, kako će se on, strah me je da će se povući onda u sebe. Jer on kao, ne bi ja išao u školu, ja još ne znam sve najbolje. Ali ne moraš, u školi ćeš naučiti. I to me, baš me to brine. Pa onda neki put sama sebi, ajde, ne brini, onda imam fazu ne brinem pa opet brinem i tako vrti se u krug.</i> <i>Moja najveća briga je to što je moj sin jako nježan i ne znam hoće li znati postaviti se ako ga netko bude maltretirao, ako ga netko bude udarao i to me trenutno brine, možda mi to neće biti briga, možda će se promijeniti. Evo, to je moja briga trenutno.</i>
Preispitivanje vlastitih odgojnih metoda	<i>Mislim da sva djeca, kao što je rekla prva gospođa, jednog dana moraju to sve proći što smo mi isto prošli i onda da li ću ja njih naučiti kako da se nose s time i da mi znaju poslije doći ako trebaju moju pomoć i da će mi vjerovati, ne znam. Eto to mi je briga, da li ću ja biti dovoljno dobra mama da ih naučim onome što želim.</i> <i>Pa svi ćemo mi napraviti najbolje što možemo, ali ovaj ima neki dio, postotak na koji ne možeš utjecati, i mene evo toga postotka strah.</i> <i>Ja se u principu najviše brinem da u hodu nešto ne pokvarimo... Zapravo, nevjerojatno je koliko ćemo mi ostaviti neizbrisivi trag, htjeli ne htjeli, na formiranje njih kao osoba i sad tu možete nesvjesno ili nehotice, čini mi se, napraviti veliki dar mar.</i>

Napomena: *dijelovi transkripata prikazani su doslovno na narječju kojim govori roditelj.

Promotrimo li rezultate, evidentno je da se izvori brige i stresa roditelja temelje na određenim strahovima. Prije svega roditelji su u strahu hoće li se dijete razvijati u dobrom smjeru, kakvi će biti kad odrastu, odnosno hoće li se razviti u ljude s ispravnim vrijednostima i karakteristikama koje su prihvatljive u društvu. Ono zbog čega su roditelji, također zabrinuti je strah od toga hoće li dobro odgojiti svoje dijete, tj. hoće li biti dovoljno dobri i uspješni u ulozi roditelja. Kao jaki stresor izdvojila se briga za djetetovo zdravlje, pogotovo od težih oboljenja, ali s obzirom da su to mala djeca i strah od ozljeda. Briga za djetetovu budućnost, kako će teći odrastanje, koliko će moći taj proces kontrolirati je sljedeće što su roditelji izdvojili. Posebno su to istakli roditelji koji imaju djecu s određenim teškoćama pa je kod njih briga za budućnost i razvoj djeteta više izražena. Kao posljednja podtema iskristaliziralo se preispitivanje vlastitih odgojnih postupaka, što znači da su roditelji svjesni da mogu nehotеći pogriješiti te da je nužno raditi na usavršavanju roditeljskih vještina, a sve za dobrobit djeteta.

Treća tematska cjelina odnosila se na odgajanje djeteta te je roditeljima postavljeno nekoliko pitanja: Opišite vaše uobičajene načine pružanja podrške, komuniciranja, discipliniranja djeteta te načine nadziranja djetetovog ponašanja i svakodnevnih aktivnosti. Koje emocije najčešće iskazujete djetetu? U kojim situacijama? Ovdje se izdvojilo nekoliko podtema: uobičajeni načini podržavanja djeteta, komuniciranja, discipliniranja i nadziranja; iskazivanje različitih emocija; umirivanje i tješjenje djeteta; upravljanje negativnim emocijama. Podteme i primjeri izjava roditelja vidljivi su u Tablici 3.

Tablica 3. Tematska cjelina – Odgajanje djeteta

Podteme:	Primjeri odgovora
Uobičajeni načini podržavanja djeteta, komuniciranja, discipliniranja i nadziranja	<i>Ja stalno nešto takvo govorin, i kako je bilo u vrtiću, s kim si se igrao, pa ako kaže ili vidin da neće da mi kaže, ili se nešto desilo amo reći, onda opet govorin, govorin, govorin.</i> <i>Bojim se da često prijetim, to su počesto prazne prijetnje ali znam da povremeno moran provest u djelo da ne bi izgubila taj neki kredibilitet.</i> <i>Mi pokušavamo to riješiti razgovorom ali ako ne ide, onda kaznom, ali ako treba i po guzici, jer drukčije ne ide.</i> <i>Ja se trudim bit metodična, znači kod mene su pravila dosta stroga i ja se trudim njih održavati tako. Znači kod mene postoji dva put sam ti rekla, treći put neću reći, treći put ideš u kaznu i to mora biti stroga kazna, znači...</i>

Uobičajeni načini podržavanja djeteta, komuniciranja, discipliniranja i nadziranja

Ja se sa djecom, sa starijom, zapravo, od 5-6 godina, od malena nekako držim, kad je dobra, nagrada, kad je zločesta, kazna. Kazne se svode na to, dan danas s njom napravim tablicu, ne znam, 10 dana bez mobitela i držim se toga. Najbitnije je ne popustiti i držati se onoga što je rečeno.

Pa evo meni je važno da su djetetu jasno postavljene granice, dakle iskomuniciramo što je nama u obitelji važno, koje su nam vrijednosti važne, nekakva pravila koja imamo, mi smo to radili kroz naš obiteljski ugovor koji smo napisali i toga se pridržavamo, to nam olakšava način da ne ponavljamo ono kako se kaže '100 puta sam ti rekla', da izbjegnemo taj dio.

...uglavnom taj sustav kazne i nagrade to je nešto što zavisi od njezinog i od mog raspoloženja i to je nešto što se trudimo prakticirati i uvijek volim naglasiti da je mama uvijek voli bez obzira kako se ona ponaša, bez obzira da li sam ljuta, šta god ona kaže ja nju uvijek volim ali recimo da mora biti nekakva kazna, kazna za određeno ponašanje to je uskraćivanje, nešto što voli ali to je najduže jedan dan.

Iako sam više puta napravila što sam rekla nikad neću znači udarila sam je po guzi kada mi rastvori sve ormare, recimo baci svu odjeću van i ja bih sve vikala naravno to isto nije ništa palilo jer bi to mene uznemirilo, onda je susjeda rekla 'ja to ne dam' onda sam pitala kako to ne da - 'ja po guzi', pa sam onda ja isto tako pod utjecajem društva valjda pa ako susjeda to radi, mogu i ja nekad po guzi recimo...

Mislim da puno toga više nije legitimno gdje su, gdje su nama nekad primjenjivali kao odgojne metode znači neko fizičko nasilje ne primjenjujemo, iako mi se čini da nekad su te stvari bile možda čak i efikasne, možda su čak i prije riješile nekakav konflikt...

Iskazivanje različitih emocija

Dakle puno maženja, razgovaramo o tome u smislu kako se osjećamo gdje u tijelu se tako osjećamo zašto se osjećamo što nas je dovelo do toga na čemu smo zahvalni, to su nam recimo neke stvari koje prakticiramo svakodnevno i baš taj što ste i vi spomenuli fokusiramo se na pozitivno da ne bude da ne prevladava ono što je nepoželjno nego da ono što je pozitivno i što želimo što nam paše i nešto lijepo učini ili kaže da taj dio isto ističemo tako da pokušavamo da budu pozitivne emocije puno više prisutne, ali ljubav najviše eto iskazujemo i zahvalnost kad nešto napravi 'hvala ti na tome' i tako na taj način.

Iskazivanje različitih emocija

Volim često reći da ga volim baš riječima, ali mu kažem ako sam nešto, znam da ga to dosta pogađa, ako sam razočarana, ili ako sam tužna, osjetit će to, čita, čitatelj emocija, al onda i kad sam sretna. Pokušavam mu to reći, ali mislim da to nije potrebno izgovarat mu al' kažem mu tako da bi on znao.

Pa evo kad napravi nešto dobro, iskažem zadovoljstvo i nastojim pokazati uvijek iskren osjećaj jer onda i on shvaća da je to iskreno. Onda i on isti taj osjećaj ima. Ako sam tužna zbog nečega, ne volim glumiti, nego pokazat ću tugu, pa će onda i on to shvatiti. Znači, nastojim biti iskrena u emocijama, ne želim ništa glumiti.

Imenujem emociju i njoj su zanimljiva ta stanja, recimo, što mama znači biti zaljubljen, što mama znači biti odljubljen. Teško je objasniti djetetu od 5 godina, ali ja sam njoj tako nekako išla objašnjavati našu situaciju, je li. Da nju mama i tata najviše vole na svijetu, ali da se više mama i tata ne vole. E sad je to bilo teško i onda sam od početka zapravo imenovala i sve te emocije i što znači ljubav prema djetetu, ljubav prema nekom čovjeku i tako dalje, ono. Tako da da. Obavezno imenovati i sve odlično.

...meni problem ovaj što imam kontru od muža, meni muž govori- ma muški ne plaču. Uči ga da muškarci ne plaču, da su muški moraju biti ono barabe, da tko je vidio plakati, da je to sramota.

Umirivanje i tješjenje djeteta

Isto tako, ja radim ono šta mislim da bi mene utješilo pa ja to primjenjujem na njih. Ja sam velika maza, pa onda ja njih tako mazim, ljubim, grlim i oni su eto, vjerojatno sam ih ja naučila da budu tako maze i onda to uglavnom pomaže.

Mislim, zagrljaj, neke riječi podrške su uvijek prvo, ali stvarno ovisi zašto plače, je li to s nekim razlogom ili je da privuče pažnju. Pa onda o tome ovisi i postupak, je li. Kad plaču da iskoriste onda, nekako mislim da baš ih onda ne grlim.

Recimo moj sin kad je ljut, s njim se ne da uopće razgovarati. On je, kad je u tom elementu, ja ne mogu doprijeti do njega i moram tek kad završi, onda mogu razgovarati s njim. I onda pričamo što je bilo, kako je bilo i kako ćemo riješiti problem.

Ja isto uvijek kažem znači vidim da si sad tužna, vidim da je to ovako razljutilo i kako ti mogu pomoći, ako me trebaš tu sam, ako trebaš vrijeme za sebe pa dođeš k meni il ako trebaš zagrljaj, znači vidim u tom trenu što joj odgovara znači iskažem tu njenu emociju verbalno da ju i ona može osvijestiti i prepoznati kod sebe.

Upravljanje negativnim emocijama

...pokušavam ih naučit da se sami smire i onda kad se smire, popričamo o tome zbog čega su bili ljuti. Pa to nekad uspije, nekad ne uspije, kao i u svemu. Kad je baš meltdown onda isto zagrljaj je jedino šta pomaže.

Uopće, kako bih rekla, ne komuniciram sa njima dok oni histeriziraju jer ja sam isto takva osoba, ja kad sam ljuta i ako me diraš, bit ću još ljuća. Pusti me da dođem sebi i dobro. I onda kad oni, prođe recimo par minuta, 10,15 minuta, onda oni sami dođu.

Kod nas je uobičajeno, zapravo, imenovati ali je zabranjeno tući, vikati, udarati, bilo što. Znači, slobodno ti budi ljut, budi sretan, budi tužan, budi bijesan na cili svit, ali zabranjeno ti je to, to i to. Znači isto kao što radiš u kući, prenosiš to u školi, vrtiću i tako dalje.

...nekad ne pali ni zagrljaj nego moraš viknut-dosta! Znaš ono moraš staviti točku, dosta, nema plakanja, dosta si plakala.

...moj suprug je uvijek govorio 'nemoj plakati, zašto plačeš zašto se ljutiš' i onda kad je shvatio da apsolutno ništa sa tim ne dobiva onda je prestao, jer nekako refleksno je bilo 'prestani sad, prestani vikati, prestani plakati, prestani', ali eto kad nije dovelo da je to prestalo onda je ovaj shvatio da treba ipak da se dijete umiri da mu treba predah.

Napomena: *dijelovi transkripata prikazani su doslovno na narječju kojim govori roditelj.

Analizirajući dobivene odgovore roditelja u navedenoj tematskoj cjelini pokazalo se kako roditelji najčešće koriste razgovor, bilo da propituju dijete o danu provedenom u vrtiću ili objašnjavaju neka pravila koja hoće da dijete usvoji. Osim toga, primjenjuju i sustave kažnjavanja i nagrađivanja te pri tome koriste različite metode. Neki roditelji još uvijek koriste i fizičko kažnjavanje, ali većina koristi razne postupke discipliniranja pri čemu djetetu uskraćuju nešto što jako voli. Što se tiče fizičkog kažnjavanja pokazalo se da je ono posljedica još uvijek prisutnih nekih tradicionalnih vrijednosti hrvatskih obitelji te se korištenje fizičkog kažnjavanja objašnjava time što to i drugi rade ili su to radili i njihovi roditelji. Roditelji ističu da je u svakodnevnim odgojnim postupcima vrlo važno jasno postavljanje granica. Pri tome treba formirati i određena pravila ili vrijednosti koje roditelji smatraju značajnima, a kako bi u tome bili uspješni, ističu da je važno biti dosljedan. U svojim odgojnim postupcima roditelji iskazuju različite emocije. Često pokazuju i govore djetetu koliko ga vole, maze se s njime, razgovaraju o pojedinim osjećajima. Također, roditelji su istaknuli kako ne skrivaju svoje osjećaje pred djetetom pa u situacijama kad su oni tužni ili ljuti

objašnjavaju što se u njima događa i zašto se tako osjećaju. Pri tome su neki roditelji istaknuli važnost imenovanja pojedinih emocija što pomaže u kasnijem razgovoru s djetetom i njegovim prepoznavanjem vlastitih ili tuđih emocija. Međutim, pokazalo se da postoje neke razlike u načinima iskazivanja emocija kod majki i očeva te prisutnost tradicionalnih stavova o tome kako muškarci ne plaču jer je to sramota. Umirivanje i tješjenje djeteta povezano je s načinima iskazivanja emocija. Roditelji pri tome polaze od sebe i koriste načine za koje misle da bi njih utješili – maze dijete, grle ga, ljube, ali pokušavaju i razgovarati s djetetom i objasniti situaciju. Također, ističu kako uzimaju u obzir i razloge zbog kojih je dijete uznemireno ili plače pa u odnosu na to reagiraju. Neki put je to stvarni razlog, a neki put se dijete koristi manipulacijama pa to ne žele podržavati. U trenucima kada dijete iskazuje negativne emocije, roditelji koriste razgovor, ali ističu kako je potrebno djetetu dati određeno vrijeme da se samo smiri kako bi razgovor bio učinkovitiji.

Četvrta tematska cjelina odnosila se na podršku u odgoju djeteta te je pri tome roditeljima postavljeno nekoliko pitanja: Tko vam je najveća podrška u roditeljskoj ulozi? Koje oblike podrške i educiranja koristite da biste unaprijedili svoje roditeljske vještine i znanja? Odgovori roditelja svrstani su u dvije kategorije što se može vidjeti u Tablici 4.

Tablica 4. Tematska cjelina – Podrška u odgoju djeteta

Podteme:	Primjeri odgovora
Članovi obitelji, supružnici, vlastiti roditelji, braća i sestre, prijatelji	<i>Moj muž je definitivno meni najveća podrška i ja njemu, s tim da je muž isto, ja sam relativno strog, a on je još puno stroži, vojnički.</i> <i>... ja sam sebi sama podrška jer mi muž većinom radi cijeli dan od 6 do 7-8, kako kad.</i> <i>Recimo svekar i svekrva evo moram baš ono reć da su, sve što ja kažem tako je znači, nemojte im dat to, dajte im to, ovo smiju, ovo ne smiju, ono.</i> <i>Moji roditelji, znači mi smo u početnom periodu s njima čak i živili, samo da bi meni bilo ovaj lakše jel. Jednostavno smo se tako organizirali. I ovaj, al mislim, suprug mi je najveća podrška, iako se mi u nekim stvarima razilazimo.</i> <i>Ja bi dodala sestru koja je isto odgojiteljica pa ja nju pitam, ajde sad ti meni reci što da ja s njim radim.</i> <i>Pa isto muž. Ja i on smo sami u odgoju, sami u čuvanju tako da u biti nitko nam ni ne utječe u biti previše. A kad se moram jadatai ili nešto onda prijateljice koje su istomišljenice i to...hahahah, onda s njima to rješavam.</i>

Članovi obitelji: supružnici, vlastiti roditelji, braća i sestre, prijatelji	<i>Puno puta primjenjujem nešto ili primim na znanje, izfiltriram pa primijenim. Dakle iskustvo drugih ljudi. (Hm) Kako je netko s nečim uspio, gledam, pratim, osluškujem, primjenjujem. To je sve nekakav krug.</i>
Ostala podrška: stručna literatura, edukacije i radionice u DV, Internet, društvene mreže, iskustva drugih, podrška institucija	<i>...ja sam u vrtiću išla na radionice..... bilo je dobro, baš smo se zabavljali i naučili smo, i naučili puno toga i od drugih.....</i> <i>Ja stalno istraživam, stalno, stalno nadograđujem. Kad su mi neke situacije koje ne znam riješiti, pokušavam istražiti na koji način se riješe i uziman ovako neke zanimljive knjige i knjigice o tom roditeljstvu i dosta su mi neke stvari pomogle, uff...</i> <i>Evo ja mogu dodati, literatura većinom, knjige ili tekstovi na internetu. Ono, provjereni nekakvi...uglavnom to.</i> <i>Naravno da je podrška, obiteljska podrška je prioritet ali ja sam onaj roditelj koji daje šansu i institucijama. Bez obzira šta su institucije svaki put pod povećalom i puno puta je bilo negativnih konotacija u tom smislu ali ...Ako govorimo ovdje o predškolskoj dobi, dakle četvero djece prolazi vrtić. U našoj kući se nikad nije čulo riječ o tetama nešto, ili u vrtiću je nešto, nego smo djecu učili na način kad ste u vrtiću teta vam je mama, kad ste kod bake, baka vam je mama.</i> <i>Da, ima dosta sad tih savjetnika za odgoj. I tih grupa na facebooku uglavnom. I meni su oni isto, i psihopomoć ili kako se već zove. Uglavnom, edukatorica za odgoj, to je sad neko novo zvanje. Oni mi daju neke dosta praktične savjete. E sad ono, iako je to individualno. Kod jednog će pomoć, kod drugog neće, ali zgodni savjeti, onako baš konkretni, a ne sad s nekom teorijom prevelikom, nego baš nekakvi primjeri.</i>

Napomena: *dijelovi transkripata prikazani su doslovno na narječju kojim govori roditelj.

Uvidom u rezultate istraživanja može se zaključiti kako roditelji izdvajaju nekoliko vrsta podrške. Prije svega tu su supružnici, članovi bliže obitelji i prijatelji. Međutim, naglašavaju kako ponekad nailaze na razlike u stavovima o pojedinim odgojnim postupcima, bilo da se radi o supružnicima, partnerima ili bakama i djedovima koji su nekad popustljiviji ili imaju različito viđenje situacije. Dio roditelja oslonjen je prvenstveno na same sebe zbog selidbe u novu sredinu i promijenjenog načina života. Pokazalo se da roditelji koriste različitu literaturu, istražuju stranice na Internetu, sudjeluju u određenim grupama na društvenim mrežama gdje međusobno izmjenjuju iskustva i pomažu jedni drugima. Roditelji su istaknuli i stručnu podršku koja ima je dostupna u nekim institucijama, kao i pohađanje različitih radionica koje su bile organizirane u

predškolskim ustanovama. Izdvajaju i podršku različitih stručnjaka u privatnom sektoru. Istovremeno ističu da su neki savjeti kontradiktorni i zbunjujući pa je važno dobro provjeriti izvore informacija.

4. Zaključak

Na kraju možemo zaključiti kako ima vrlo malo kvalitativnih istraživanja koja se fokusiraju na subjektivna iskustva roditelja, na njihove brige, strahove i odgojne postupke kao i viđenje dobrog roditeljstva. Stoga se u ovom istraživanju, koristeći kvalitativan pristup, nastojalo istražiti i razumjeti iskustva roditelja koja imaju djecu predškolske dobi. Primjenom fokus grupa razgovor se vodio kroz četiri tematske cjeline: Percepcija dobrog roditeljstva; Izvori brige u roditeljskoj ulozi; Odgajanje djeteta; Podrška u odgoju djeteta. Analizom podataka utvrdilo se da roditelji danas postavljaju sve veće zahtjeve pred sebe i više su zabrinuti oko kompetentnosti i uspjeha u roditeljstvu, ali i budućnosti djeteta. Svakodnevne roditeljske prakse se razlikuju s obzirom na individualne karakteristike djeteta. Dogovor i razgovor kombiniraju se s postupcima nagrađivanja i kažnjavanja, kao i postavljanje jasnih granica. Međutim, neki roditelji, sudionici ovog istraživanja, i dalje koriste fizičko kažnjavanje, iako u manjoj mjeri i rijetko. Roditelji su općenito svjesni važnosti emocionalnog i socijalnog razvoja djeteta u predškolskoj dobi te preispituju svoje odgojne postupke i educiraju se o roditeljstvu kako bi bili uspješni roditelji. Izvori podrške roditeljima su raznoliki, ipak, prednost imaju supružnici i bliža obitelj i prijatelji, međutim roditelji se koriste i različitom stručnom literaturom, Internetom, društvenim mrežama, ali i podrškom nekih stručnjaka iz odgojno-obrazovnih institucija.

Praktični doprinos provedenog istraživanja, koje je usmjereno na subjektivne doživljaje roditeljstva, svakako je podrška roditeljima kako bi se bolje nosili s izazovima djetetova odrastanja u današnje vrijeme. Osim toga, svrha ovog istraživanja je poticanje na daljnja istraživanja roditeljstva u Hrvatskoj te razvoj novih tema u području roditeljstva s obzirom na suvremene okolnosti i izazove roditelja. Neminovno je na kraju naglasiti da ovo istraživanje ima i određene manjkavosti. Uzorak roditelja, sudionika ovog istraživanja, je mali i prigodan. U istraživanju su sudjelovali roditelji koji su bili voljni sudjelovati u grupnoj diskusiji pa je moguće da su njihovi odgovori pristrani u odnosu na širu populaciju roditelja. Činjenica koju stručnjaci u području roditeljstva ističu jest da se najveća podrška roditeljima u ispunjavanju njihove roditeljske uloge ostvaruje djelujući na njihove stavove o roditeljstvu i na njihov subjektivan osjećaj kompetentnosti u roditeljskoj ulozi. Osobito je uloga stručnjaka, u procesu edukacije roditelja, bolje razumijevanje roditeljskih ponašanja koja roditelji primjenjuju u odnosu s djetetom, kao i razumijevanje učinaka takvih ponašanja na djetetov razvoj.

Ovakva istraživanja mogu uputiti na važnost razmatranja novih suvremenih tema u roditeljstvu pri edukaciji roditelja, kao i na bolje razumijevanje suvremenih izazova i briga koje današnji roditelji imaju.

5. Literatura

1. Ajduković, M. (2001). Utjecaj zlostavljanja i zanemarivanja u obitelji na psihosocijalni razvoj djece. *Dijete i društvo*. Vol. 3. Br. 1-2, str. 59-75.
2. Barber, B.K., Olsen, J.E., Shagle, S.C. (1994). Association between parental psychological and behavioral control and youth internalized and externalized behaviours. *Child Development*. Br. 65, str. 1120-1136.
3. Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development*. Br. 55, str. 83-96.
4. Belsky, J. (1990). Parental and Nonparental Child Care and Children's Socioemotional Development: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family*. Br. 52, str. 885-903.
5. Bornstein, M.H. (1995). Parenting Infants. U: Bornstein, M. H. (Ur.) *Handbook of Parenting, Vol.1, Children and Parenting*. Mahwah – New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
6. Bornstein M.H. (2019). *Handbook of Parenting. Vol. 3. Being and Becoming a Parent*. New York: Routledge.
7. Chen, Z.J., Kaplan, H.B. (2001). Intergenerational transmission of constructive parenting. *Journal of Marriage and Family*. Vol. 63. Br. 1, str. 17-31.
8. Cummings, E.M., Goeke-Morey, M.C., Graham, M.A. (2002). Interparental relations as a dimension of parenting. U: Borkowski, J.G.; Landesman-Ramey, S.; Bristol-Power, M. (Ur.) *Parenting the Child's World*. Mahwah, NJ: Erlbaum. str. 251-264.
9. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
10. Darling, N., Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*. Vol. 113. Br. 3, str. 487-496.
11. Eibach, R.P., Mock, S.E. (2011). Idealizing parenthood to rationalize parental investments. *Psychological Science*, Vol. 22. Br. 2, str. 203–208. <https://doi.org/10.1177/0956797610397057>
12. Faircloth, C. (2014). Intensive parenting and the expansion of parenting. U: E. Lee, J. Bristow, C. Faircloth i J. Macvarish (Ur.) *Parenting Culture Studies* (str. 25–50). London: Palgrave Macmillan.
13. Furnham, A., Cheng, H. (2000). Perceived parental behavior, self-esteem and happiness. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. Br. 35, str. 463-470.
14. Ginsburg, G.S., Grover, R.L., Cord, J.J., Ialongo, N. (2006). Observational Measures of Parenting in Anxious and Nonanxious Mothers: Does Type of Task Matter? *Journal of Clinical and Adolescent Psychology*. Vol. 35. Br. 2, str. 323-328.

15. Hart, C.H., Nelson, D.A., Robinson, C.C., Olsen, S.F., Mcneilly-Choque, M.K. (1998). Overt and relational aggression in Russian nursery-school-age children: Parenting and marital linkages. *Developmental Psychology*. Br. 34(4), str. 687-697.
16. Ho, C., Bluestein, D.N., Jenkins, J.M. (2008). Cultural Differences in the Relationship between Parenting and Children's Behavior. *Developmental Psychology*. Vol. 44. Br. 2, str. 507-522.
17. Hofferth, S.L., Sandberg, J. (2001). How American children spend their time. *Journal of Marriage and Family*. Br. 63, str. 259-308.
18. Holden, G. W. (2010). *Parenting: A dynamic perspective*. London: Sage.
19. Keresteš, G. (2001). Spol roditelja te dob i spol djeteta kao odrednice roditeljskog ponašanja. *Suvremena psihologija*. Br. 4, str. 7-24.
20. Kim, J.E., Hetherington, E.M., Reiss, D. (1999). Associations among Family Relationships, Antisocial Peers, and Adolescents' Externalizing Behaviors: Gender and Family Type Differences. *Child Development*. Vol. 79. Br. 5, str. 1209-1230.
21. Klarin, M. (2000). Dimenzije obiteljskih odnosa kao prediktori vršnjačkim odnosima djece školske dobi. *Društvena istraživanja*. Br. 11 (4-5), str. 805-825.
22. Kuterovac-Jagodić, G., Kresteš, G. (1997). Perception of parental acceptance-rejection and some personality variables in young adults. Zagreb: *Društvena istraživanja*. Br. 6, str. 447-491.
23. Lacey, A.; Luff, D. (2007). *Qualitative research analysis*. The NIHRDS: East Midlands / Yorkshire & the Humber.
24. Luthar, S.S. (2003). The culture of affluence: Psychological costs of maternal wealth. *Child Development*. Br. 74, str. 1581-1593.
25. Macuka, I., Smojver-Ažić, S., Burić, I. (2012). Posredujuća uloga emocionalne regulacije u odnosu roditeljskog ponašanja i prilagodbe mladih adolescenata. *Društvena istraživanja*, Vol. 21. Br. 2, str. 383-403. <https://doi.org/10.5559/di.21.2.05>
26. Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.
27. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
28. Nelson, M.K. (2010). *Parenting out of control: Anxious parents in uncertain times*. New York: University Press.
29. Obradović, J., Čudina-Obradović, M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, Vol. 10. Br. 1, str. 45-68.
30. Obradović, J., Čudina-Obradović, M. (2002). Raspored rada bračnog partnera i doživljaj bračne kvalitete drugog partnera: Provjera efekta prijenosa. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. Br. 38, str. 25-40.
31. Pećnik, A. (2003). *Međugeneracijski prijenos zlostavljanja djece*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
32. Preuschoff, G. (2006). *Odgoj djevojčica: zašto su djevojčice različite i kako im pomoći da budu sretno i jake kad odrastu*. Zagreb: Naklada Kosinj.
33. Reis, J. (1988). Child-rearing expectations and developmental knowledge according to maternal age and parity. *Infant Mental Health Journal*. Vol. 9. Br. 4, str. 287-304.
34. Ritchie, J.; Spencer, L. (1994). Qualitative data analysis for applied policy research. U: *Analyzing qualitative data*. (ur.) A. Bryman; R.G. Burgess, str. 173-194, London: Rutledge.

35. Rohner, E.C., Rohner, R.P. (1984). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Children's Reported Behavioral Dispositions. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. Br. 11 (2), str. 213-231.
36. Rusell, G., Rusell, A. (1987). Mother-child and father-child relationship in middle childhood. *Child Development*. Br. 58, str. 1573-1585.
37. Schaffer, H.R. (2000). *Social Development*. Massachusetts: Blackwell Publishers Ltd.
38. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
39. Vulić-Prtorić, A. (2001). Razvojna psihopatologija: Normalan razvoj koji je krenuo krivim putem. Zadar: *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*. Vol. 40. Br.17, str. 161-186.

BEING A PARENT OF A PRESCHOOL CHILD: A QUALITATIVE ANALYSIS OF PARENTS' EXPERIENCES

Abstract

Being the parent of a child in the period of early and preschool development is a responsible and demanding task. The most important factor in upbringing, at that stage of an individual's development, is the family. Due to his age, the child is very susceptible to educational influences, and the sense of security that the family should provide him is extremely important. A child's progress is possible only in conditions that allow him to acquire knowledge, skills and habits in a safe environment created in the family. Also, a child's mental and physical health depends on his emotional connection with his parents. On the other hand, parents will be more or less successful in fulfilling their parental role, considering their needs, desire and motivation in supporting the child and preparing him for life. In this process, parents rely on their feelings, intuition and connection with the child. In the period of early and preschool development, the child needs a structured and at the same time stimulating environment, with the possibility of gaining different experiences with explanations that are appropriate for the child's age. The successful performance of the educational function of the family is possible only in a favorable family atmosphere, which is sometimes more important than individual parental actions and educational methods. This is why successful parents should constantly learn, check their actions and strive to improve their parenting skills. For this purpose, research was conducted with the aim of understanding the challenges of modern parenting while children are growing up. The paper will present the results of qualitative research with the aim of detecting the personal experiences and challenges of parents of early and preschool children. The focus group method was used to collect data, and qualitative research was conducted in different regions of Croatia: Zadar, Biograd and Varaždin. A total of 34 parents of preschool children (31 mothers and 3 fathers) participated in the research in five focus groups.

Keywords: upbringing, family, modern parenting, early and preschool age, focus groups